

HUR GÅR DET FÖR GOTLAND?

UPPFÖLJNING AV DEN REGIONALA
UTVECKLINGSSTRATEGIN

2025 ÅRS UPPFÖLJNING AV
VÅRT GOTLAND 2040

Innehållsförteckning

Vårt Gotland 2040.....	4
Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla	6
1. Olika förutsättningar för deltagande i samhället	7
2. Trots låg arbetslöshet finns utmaningar för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden	7
3. Hälsofrämjande insatser är ett viktigt fokusområde för hela samhället	8
4. Ungas situation behöver särskilt uppmärksammas	8
5. Långsiktigt och strukturerat brottsförebyggande arbete är viktigt för att motverka organiserad brottslighet och mäns våld mot kvinnor	9
Gotland är en förebild i energi och klimatomställningen	10
1. En rad omvärldsfaktorer försvårar klimatomställningen.....	11
2. Utsläppen från vägtrafiken vände uppåt under 2024	11
3. Käppar i hjulet för förnyelsebar energiproduktion.....	12
4. Ökade insatser krävs för att nå samtliga miljömål i RUS.....	13
5. Dramatiskt förändrade förutsättningar för GOTLANDS kommunikationer till omvärlden	13
Gotland En nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft	14
1. Kompetensförsörjning och attraktionskraft som nyckel till Gotlands framtid	15
2. Partnerskap för innovation med Småland och Öarna för stärkt finansiering av regional utveckling.....	15
3. Ett gotländskt främjarsystem med nya konstellationer och systemövergripande arbetssätt	16
4. Hållbar destinations- och platsutveckling	17
5. Ett gott Företagsklimat är en grund för att behålla och attrahera företag till och på gotland.....	17

VÅRT GOTLAND 2040

- Gotlands regionala utvecklingsstrategi

I januari 2020 avskaffades landstingen och ersattes av 21 regioner med ansvar för bland annat hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. Samtidigt vidgades uppdraget och nya ansvarsområden tillkom varav ett var att ta över det formella ansvaret för regional utveckling från länsstyrelserna.

På Gotland skedde detta långt tidigare. Redan 1988 flyttades det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen till Gotlands kommun som sedan dess tagit fram strategier för utvecklingen på Gotland. Den aktuella Regionala utvecklingsstrategin (RUS) är Vårt Gotland 2040 som antogs av regionfullmäktige 2021. Denna rapport är en uppföljning av utvecklingen under 2024.

Sedan 2020 är alla regioner skyldiga enligt lag att ta fram en Regional utvecklingsstrategi. Det ska ske i samverkan med andra myndigheter, näringsliv och civilsamhälle.

Gotlands mål och prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin togs fram i en bred och inkluderande process och antogs av regionfullmäktige den 22 februari 2021. Utgångspunkten för strategin är Gotlands unika förutsättningar och gotlänningarnas behov och önskan för framtiden. Men även nationella och globala mål inom EU och FN:s Agenda 2030.

De globala målen för hållbar utveckling är grunden för såväl nationella mål som målen i *Vårt Gotland 2040*.

Vision och mål

Strategin består av en gemensam vision, tre övergripande mål, tolv effektmål och tio prioriteringar. Effektmålen konkretiserar de övergripande målen och uttrycker önskade tillstånd i samhälle och miljö som vi vill uppnå till år 2040.

Till varje effektmål finns ett antal indikatorer kopplade. Dessa ska hjälpa oss att följa utvecklingen och ge en indikation på om Gotland rör sig i rätt riktning. Indikatorerna räcker dock inte ensamma – en fördjupad förståelse kräver bredare analys, erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande.

Uppföljningen av strategin sker årligen och omfattar såväl utvecklingen i förhållande till målen, som de insatser som görs av olika aktörer. Denna rapport är en del i det arbetet. Den beskriver utvecklingen på Gotland – i relation till målen i *Vårt Gotland 2040* – och fungerar samtidigt som ett underlag för fortsatt dialog, prioritering och samverkan.

Från och med i år kommer det dessutom att bli lättare följa utvecklingen på Gotland, löpande under året, då redovisningen av indikatorerna sker digitalt på regionens hemsida och uppdateras och kompletteras kontinuerligt.

Vision och mål i "Vårt Gotland 2040"

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH INDIKATORER

Gemensamma, långsiktiga samhällsmål bygger på att utvecklingen kontinuerligt följs upp och utvärderas. Detta för att säkerställa att utvecklingen går i önskad riktning, för att kunna åtgärda eventuella hinder och identifiera områden som behöver särskilt fokus. Men också för att löpande fråga oss om målen är relevanta, har rätt fokus eller om de behöver omformuleras.

En del i den uppföljningen är denna rapport, en årlig rapportering av utvecklingen på Gotland. Det är den fjärde uppföljningsrapporten av *Vårt Gotland 2040* sedan strategin antogs 2021. De tidigare tre rapporterna har haft varierande fokus och omfattning.

- **Rapporten 2022** gav en genomgripande beskrivning av det aktuella läget och utvecklingen för samtliga indikatorer kopplade till effektmålen för 2040. Denna lägesbeskrivning fungerar som en baslinje.
- **Rapporten 2023** var mer avgränsad och redovisade ett urval indikatorer för varje effektmål, tillsammans med exempel på genomförda insatser och aktiviteter under året.
- **Rapporten 2024** fokuserade på målen i genomförandeprogrammen¹ – mål som ska nås till 2027.

Smalare rapport med fokus på analys

Årets uppföljning har ett nytt upplägg och ett annat syfte än tidigare rapporter. Istället för att en gång om året redovisa utvecklingen för ett antal på förhand valda statistiska indikatorer, kommer utvecklingen, från och med hösten 2025, att presenteras löpande och kontinuerligt via Region Gotlands webbplats.

Det gör det möjligt att när som helst följa Gotlands utveckling över tid, hitta den senaste relevanta statistiken, följa utvecklingen mot 2040-målen eller jämföra utvecklingen på ön med andra regioner. Ambitionen är att fakta och statistik alltid ska vara aktuella, lättillgängliga och enkla att förstå.

Förändringen innebär att rapportens fokus förskjuts – från att främst beskriva förändringar i statistiska indikatorer, till att istället lyfta fram de viktigaste händelserna, slutsatserna och insikterna från det gångna året.

Rapportens upplägg

Rapporten tar sin utgångspunkt i de tre övergripande målen i *Vårt Gotland 2040*.

- Ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.
- En förebild i energi- och klimatomställningen.
- En nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.

För vart och ett av de tre övergripande målen har fem punkter lyfts fram från det gångna året som förtjänar särskild uppmärksamhet. Det kan vara områden där utvecklingen inte går tillräckligt snabb eller i rätt riktning eller där en ovanligt betydelsefull händelse har inträffat som påverkar förutsättningarna men det. Kan också vara andra som gör det ger anledning att särskilt belysa utvecklingen.

Urvalet bygger på både kvantitativa data och kvalitativa bedömningar, men framför allt på frågan: vad är mest angeläget att förstå och agera på – just nu?

¹ De tre genomförandeprogrammen innehåller insatser och aktiviteter för att nå nedbrutna kortsiktiga mål till 2027. Läs mer på: www.rus.gotland.se

GOTLAND ÄR ETT TRYGGT OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLE MED LIVSKVALITET FÖR ALLA

Vårt Gotland 2040:

"Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget."

Ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa är grunden för ett socialt hållbart Gotland. Att alla människor som bor och lever här känner trygghet, delaktighet och tillit till varandra är grundläggande byggstenar för samhällsutvecklingen.

Det övergripande målet har konkretiserats i tre effektmål som ska nås till 2040.

1. En god, jämlik och jämställd hälsa
2. En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor
3. God utbildningsnivå och livslångt lärande

Målen följs upp av regelbundna undersökningar, inte minst den stora folkhälsoenkäten *Hälsa på Lika Villkor* och enkätundersökningen *Liv och Hälsa Ung Gotland*.

Utifrån resultatet av de senaste undersökningarna som presenterades under våren 2025 har vi valt att lyfta följande slutsatser som särskilt angelägna.

1. **Förutsättningarna för deltagande i samhället är ojämnt fördelade.**
2. **Trots låg arbetslöshet finns utmaningar för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden.**
3. **Hälsofrämjande insatser är ett viktigt fokusområde för hela samhället.**
4. **Ungas situation behöver särskilt uppmärksammas.**
5. **Långsiktigt och strukturerat brottsförebyggande arbete är viktigt för att motverka organiserad brottslighet och mäns våld mot kvinnor.**

ÖVERGRIPANDE MÅL 2040

1. OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR DELTAGANDE I SAMHÄLLET

Demokratiskt och socialt deltagande skiljer sig åt mellan olika grupper i samhället. På Gotland har storleken på dessa skillnader varit relativt oförändrad under de senaste åren.

Skillnaderna beror främst på strukturella omständigheter kring faktorer såsom utbildning, sysselsättning, trygghet, tillit och social inkludering. Personer med kort utbildning, låg inkomst, funktionsnedsättning, HBTQI-identitet eller utrikes födda har generellt sett sämre förutsättningar inom dessa områden.

Normer påverkar vilka grupper som får en stark eller svag ställning i samhället. Perspektivet från grupper med ”svagare röst” vägs inte alltid in i beslut. Bemötande och tillgänglighet är inte heller alltid anpassat för alla grupper. Vidare finns risk att personer från dessa grupper inte får det mottagande och service de har rätt till enligt lagar och konventioner. Detta medför att egenmakten försvagas så att de får mindre självförtroende och resurser för att påverka sina liv och att delta i samhället. I omvärlden ses även en normförskjutning

med mer exkluderande normer gentemot redan utsatta grupper, vilket ger påverkan i det gotländska samhället.

För att nå ett jämlikt samhälle krävs ett rättighetsbaserat arbetssätt i offentlig verksamhet, med efterlevnad av barnkonventionen, FN:s konventioner om mänskliga rättigheter och funktionsnedsättning samt förvaltningslagens krav på rättssäkerhet, transparens och objektivitet.

Ytterligare insatser behövs också i alla samhällssektorer för att stärka socialt kapital och hälsa utifrån principen om proportionell universalism. Det vill säga att generella befolkningsinsatser som planeras för att motsvara behovet i olika grupper. Riktade insatser behöver också göras för utsatta grupper.

Exempel på pågående samverkansprojekt är forskningssamarbetet mellan Region Gotlands förskolor och Uppsala universitet för att identifiera skillnader i sårbarhet mellan olika upptagningsområden och det idéburna offentliga partnerskapet mellan Region Gotland och Röda Korset för att stödja personer i utsatthet och i uppehållstillståndsrelaterade processer.

2. TROTS LÅG ARBETSLÖSHET FINNS UTMANINGAR FÖR GRUPPER MED SVAG STÄLLNING PÅ ARBETSMARKNADEN

Gotland har länge haft en av landets lägsta arbetslöshet. I mars 2025 uppgick den till 4,6 procent jämfört med 7,1 procent i riket.

Samtidigt rapporterar både privat och offentlig sektor fortsatt brist på arbetskraft med rätt kompetens.

Långtidsarbetslösheten är en utmaning där en tredjedel av de arbetslösa har varit utan arbete i över 12 månader, och en femtedel i mer än 24 månader. Arbetslöshet innebär inte bara förlorad försörjning utan också ökad risk för socialt utanförskap. Särskilt utsatta grupper är utomeuropeiskt födda personer, äldre arbetssökande, personer med låg utbildningsnivå och personer med funktionsnedsättning. Positivt är att sysselsättningen bland utrikesfödda ökat stadigt mellan 2020 och 2023.

Trots låg arbetslöshet behövs fortsatt arbetsmarknadspolitiska insatser för att stärka etableringen bland grupper med låg konkurrenskraft. Breddad rekrytering och kompetenshöjande åtgärder kan förbättra matchningen mot arbetsgivares behov. Gymnasieutbildningar har anpassats till arbetsmarknaden, och olika satsningar har gjorts inom vuxenutbildningen och folkhögskolan.

En pilot med metoden Individanpassat stöd till arbete (IPS) för personer med beroendeproblematik har inletts i samverkan mellan individ- och familjeomsorgen, psykiatri och arbetsliv och etablering.

Inom ESF-projektet Gotland Forward utvecklas samverkan mellan näringslivet, civilsamhället, polisen och Arbetsförmedlingen för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för personer med svag arbetsmarknadsförankring och stärka arbetsgivare i breddad rekrytering. Ett delprojekt har lyft fram personer utan nedsatt arbetsförmåga men som ändå inte kan etablera sig utan stöd som en särskilt utsatt grupp för vilken det saknas samordnade insatser. En utredning har gjorts om Gotlands arbetsmarknadsinsatser i samverkan mellan berörda aktörer.

3. HÄLSOFRÄMJANDE INSATSER ÄR ETT VIKTIGT FOKUSOMRÅDE FÖR HELA SAMHÄLLET

Tre av tio personer på Gotland 2024 uppger att de inte har god hälsa och cirka en av tio uppskattas ha allvarliga psykiska besvär. Livsstilsrelaterade sjukdomar utgör största sjukdomsbelastningen i samhället samtidigt som vi lever allt längre.

Levnadsvanor som inte främjar hälsa har varit på en oförändrad nivå på Gotland under flera år. Intaget av frukt och grönsaker har dock minskat sedan 2022. På Gotland, som nationellt, finns utmaningar när det gäller social inkludering som har negativ inverkan på hälsan. Cirka en av tio personer upplever ensamhet. Låg tillit till andra, utsatthet för kränkande behandling och upplevd otrygghet i närmiljön rapporteras av cirka två av tio personer. Positivt är dock att upplevelsen av otrygghet i offentlig miljö har minskat under de senaste åren.

För att resurserna inom vård, omsorg och socialtjänst ska räcka till, och för att samhället ska vara tryggt och inkluderande, behöver alla må så bra som möjligt

och delta i social gemenskap så länge som möjligt. Hälsofrämjande insatser som stärker skyddsfaktorer behöver nå hela befolkningen men särskilt personer med sämst förutsättningar. Det kräver långsiktigt arbete i hela samhället för att främja hälsa och för tidig upptäckt och motverkande av risk för ohälsa och utanförskap. Många aktörer på Gotland bidrar till detta och i Forum för social välfärd där offentliga verksamheter, näringsliv och civilsamhälle möts lyfts goda exempel. Ytterligare arbete och samverkan behövs dock.

Regionfullmäktige har beslutat att hälsofrämjande och förebyggande arbete ska prioriteras inom Region Gotland och sådant arbete pågår i alla verksamheter. Inom ramen för exempelvis omställningsarbetet "Hälsa genom hela livet" identifieras behov av strukturella förändringar för att satsa främjande och förebyggande såväl i samverkan mellan regionens förvaltningar som med civilsamhälle och näringslivsaktörer.

4. UNGAS SITUATION BEHÖVER SÄRSKILT UPPMÄRKSAMMAS

Ungdomar och unga vuxna på Gotland har tuffa förutsättningar vad gäller psykisk hälsa och faktorer som påverkar hälsa samt socialt och demokratiskt deltagande. Självskattad god hälsa och högt psykiskt välbefinnande är mindre vanligt bland unga än bland övriga befolkningen.

Cirka 19 % av ungdomarna på Gotland uppskattas ha allvarliga psykiska besvär, vilket är vanligare än i andra åldersgrupper. Unga rapporterar också högre grad av stress, ensamhet, låg tillit, otrygghet och kränkande bemötande samt mindre tillgång till emotionellt stöd. Av ungdomarna i högstadiet och gymnasiet uppger 35 % att de inte har någon att prata med om sina innersta känslor och 54 % deltar inte i regelbunden fritidsaktivitet.

Sedan 2022 har psykiska besvär och stress ökat bland unga, samtidigt som andelen med högt psykiskt välbefinnande minskat. En positiv utveckling är att upplevd ensamhet bland ungdomar i högstadiet och gymnasiet minskat från 25 % (2021) till 21 % (2024). Andelen elever som upplever god hälsa har också ökat det senaste året i årskurs 4, 8 och i gymnasiet.

Problematisks skolfrånvaro är fortsatt hög och ökar risken för ohälsa och utanförskap. I årskurs 9 saknade 18 % behörighet till gymnasiet 2024, en ökning sedan 2022. I gymnasiet tar 34 % inte examen inom fyra år. Icke godkända skolresultat är vanligare bland ungdomar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, utländsk bakgrund och annan könsidentitet än pojke/flicka.

Arbetet för en likvärdig skola behöver fortsätta, med tillgängliga lärmiljöer och tydlig pedagogik. Skolan behöver resurser för att kunna främja närvaro, goda studieresultat och stöd via sitt kompensatoriska uppdrag. Många insatser görs i samverkan mellan skola, annan offentlig verksamhet, näringsliv och civilsamhälle, exempelvis för att motverka skadliga normer, främja goda levnadsvanor och stödja unga i risk för utanförskap.

I genomförandeprogrammet *Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland* lyfts målområdena och aktiviteter för att stärka ungas psykiska välbefinnande och demokratiska deltagande. Mycket görs redan i olika organisationer, men arbetet behöver bli mer långsiktigt och än mer samordnat.

5. LÅNGSIKTIGT OCH STRUKTURERAT BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE ÄR VIKTIGT FÖR ATT MOTVERKA ORGANISERAD BROTTSLIGHET OCH MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Gotland har hittills varit relativt förskonat från grovt våld kopplat till organiserad brottslighet, men tre lokala problem identifierades: förekomsten av två kriminella nätverk, narkotikaförsäljning och risken att barn och unga rekryteras in i kriminalitet. även välfärdsbrott är ett område som behöver uppmärksammas, även om helhetsbilden för hur det ser ut på Gotland ännu saknas.

Med grund i den samverkansstruktur för det brottsförebyggande arbetet på Gotland som antogs 2023 sker arbete i ett strategiskt råd med representanter från Region Gotland, Polisen, Länsstyrelsen, Tullverket, Kriminalvården, Gotlandshem och Wisby Centrum. För första gången genomfördes en gemensam kartläggning av brottsproblematiken på ön, vilket resulterade i en gemensam lägesbild.

I projektet ”Södra Gotland samverkar” har RF-SISU, regionen, polisen och länsstyrelsen arbetat för

att öka kunskapen om och samverkan kring våld i nära relation, i hela samhället. Det avslutades under våren 2025 men vidare arbete fortsätter i ordinarie arbete i de olika organisationerna, med fokus på hela Gotland. Socialförvaltningen och polisen har ökat samverkan för tidigare tillgång till stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare. Socialförvaltningen ser nu att fler våldsutsatta och våldsutövare söker stöd, vilket är positivt men också kräver mer resurser inom detta område.

För att förebygga att unga dras in i kriminalitet har Sociala insatsgrupper (SIG) etablerats för 13–18-åringar i riskzon, i samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. Utöver detta pågår insatser inom flera organisationer som i förlängningen kommer bidra till att motverka brottslighet. Det är exempelvis föräldrastöd, arbete för ökad skolnärvaro, trygghet i skolan, social inkludering och motverkande av exkluderande normer samt ANDTS-förebyggande arbete.

GOTLAND ÄR EN FÖREBILD I ENERGI OCH KLIMATOMSTÄLLNINGEN.

Vårt Gotland 2040:

"Gotland är klimatneutralt, har gått före i energi- och klimatomställningen och har tidigt nått nationella klimatmål baserade på FN:s Parisavtal. Utvecklingen är en hävstång för ett konkurrenskraftigt näringsliv och för en god miljö. Vi använder de tillgångar vi har på bästa sätt, genom en ekonomi byggd på kretslopp och förnybara resurser. På Gotland finns god tillgång till dricksvatten och tillräckliga grundvattennivåer. Gotland har bidragit till att Östersjön är ett levande och friskt hav. Naturen brukas så att ekosystemtjänsterna värnas och öns biologiska mångfald säkras.."

Klimat- och energiomställningen är vår tids största utmaning. Den berör alla delar av vårt samhälle och kommer göra det under lång tid framöver. Den globala uppvärmningen kommer att få stora konsekvenser för alla samhällen och ekosystem och förändra förutsättningarna på jorden dramatiskt.

För varje hundra delar grad vi klarar av att hålla nere uppvärmningen förbättras våra chanser i framtiden och risken för katastrofala följder runt om i världen minskar. I den regionala utvecklingsstrategin utgör klimatomställningen ett av de tre övergripande målen och utav de 12 effektmålen som Gotland ska uppfylla till 2040 handlar två om klimatomställningen och tre om andra viktiga miljömål.

Från utvecklingen under 2024 inom området klimat, energi och miljö har vi valt följande fem punkter särskilt angelägna att lyfta:

1. Omvärldsfaktorer försvårar klimatomställningen
2. Ökade utsläpp från vägtrafiken
3. Käppar i hjulet för förnyelsebar energiproduktion.
4. Ökade insatser krävs för att nå samtliga miljömål i RUS
5. Dramatiskt förändrade förutsättningar för kommunikationerna till omvärlden

ÖVERGRIPANDE MÅL 2040

Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.

Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft

EFFEKT MÅL 2040

1. 2. 3. 4.

5. Ett klimatneutralt Gotland

6. Ett energisystem baserat på förnybar energi

7. Säkrad tillgång till vatten av god kvalitet och kvantitet

8. Hållbara kretslopp

9. Säkrad biologisk mångfald

10. 11. 12.

1. EN RAD OMVÄRLDSFAKTORE FÖRSVÅRAR KLIMATOMSTÄLLNINGEN

Energiomställningen är Gotlands kanske största utmaning. Den unika situationen med en utsläppsinintensiv cementindustri, kräver unika lösningar för minskade utsläpp. På Gotland bedöms en del i energiomställningen ge ökat energibehov, för att minska industrins utsläpp.

Få politiska frågor är så högt prioritet och involverar fler av öns aktörer inom olika sektorer. Men det Gotlands gemensamma arbete försvårades under 2024 av händelser som ligger utanför de samlade aktörerna på Gotlands kontroll.

På Gotland är cement- och kalkindustriernas utsläpp dominerande i fråga om klimatpåverkan. Utfallet av de pågående tillståndprocesserna kommer att i hög grad påverka industriernas framtida omfattning, energibehov och utsläpp. Industrierna planerar för leverans av klimatneutrala produkter i början på 2030-talet. De främsta åtgärderna är koldioxidavskiljning, CCS, i cementtillverkningen. CCS är en åtgärd som kommer att leda till ett ökat elbehov på Gotland. En viktig förutsättning, för det och för en lyckad elektrifiering som ersätter annan energi, är en ökad kapacitet i elnätet. Nu pågår och förbereds flera åtgärder, i elnätsbolagets investeringsprojekt ”Kapacitet Gotland”. Genom att Gotland är ett område som ingår i Fonden för rättvis omställning, FRO, finns EU-medel tillgängliga att söka. De kan täcka en betydande del av de investeringar i elnätet som ska göras under de närmsta åren.

Regeringens beslut den 4 november 2024 att avslå 13 havsbaserade vindkraftsprojekt, stoppade planeringen för vindkraft i centrala Östersjön. Det ger ändrade förutsättningar för vindkraft på och runt Gotland och påverkar även Heidelberg Materials kostnadsbild för elnätanslutning på Gotland. Det medför konsekvenser för projektsamarbeten, möjligheterna till redundans i elförsörjningen till Gotland och hela regionens översiktsplanering i fråga om energi. Nuläget, med osäkert säkerhetsläge, sjunkande konjunkturer och ökande kostnader för nyinvesteringar är ytterligare faktorer till nackdel för omställningen.

Nya EU-krav på energiomställning och oberoende energiförsörjning kan påskynda sjöfartens omställning och utvecklingen av bland annat biogas. Båda har stor betydelse för Gotland. Färjetrafiken mellan Gotland och fastlandet står för den största enskilda drivmedelsposten i svensk inrikes sjöfart. Biogas har redan bidragit till energiomställning i de största livsmedelsindustrierna på Gotland och efterfrågas nu i allt högre grad för att klara industrins omställning i flera segment i Sverige.

Det pågår energiinriktade utvecklingsprojekt i en större omfattning än någonsin förr i det gotländska näringslivet. Det går att hitta samsyn om hållbara lösningar och att det finns gemensamma nyttor i en trygg energiförsörjning. Det ger viss optimism för framtiden trots ett bistert omvärldsläge och nuläge för klimat- och energifrågor.

2. UTSLÄPPEN FRÅN VÄGTRAFIKEN VÄNDE UPPÅT UNDER 2024

Region Gotland har beslutat att nå en 70 procentig minskning redan 2027². Men beslutet om sänkt reduktionsplikt vände utvecklingen åt fel håll.

Preliminära data visar att utsläppen från vägtrafiken ökade under 2024 med 18 procent under 2024, vilket innebär ett tydligt trendbrott. Det beror i första hand på minskad reduktionsplikt som minskade inblandningen av biodrivmedel i bensinen. Men också svagare incitament för el- och biogasbilar bidrog något till ökningen. På Gotland innebar det en inbromsning av övergången till laddbara bilar, från 20 procent till 18 procent jämfört med året innan. Och antalet biogasbilar *minskade* samtidigt med 6 procent, efter att ha ökat med 13 procent under 2023.

Även om reduktionsplikten och lättnader för el- och biogasbilar skulle återinföras så räcker det inte. Beteenden måste förändras!

Det krävs nya tankesätt, att vi agerar nu och håller fast vid de strategier som ska leda oss mot transportmålet 2027. En systemförändring behövs där bilen inte

längre är norm, utan ett av flera alternativ – helst det minst attraktiva. Vi måste planera våra samhällen så att gång, cykel och kollektivtrafik blir de enklaste och mest fördelaktiga valen.

Den alltför svaga utvecklingen på Gotland består i att alternativ inte framhävs och inte är tillräckligt välutvecklade samtidigt som befintlig infrastruktur i alltför stor utsträckning gynnar biltrafik. Parkering är ofta gratis eller mycket billig. Cykelinfrastruktur har för låg standard. Samtidigt har 42 procent av gotlänningarna mindre än 15 minuters cykelväg till sin arbetsplats – så potentialen för beteendeförändring finns definitivt, men den möjligheten utnyttjas inte eftersom det saknas tillräckliga förutsättningar.

Under 2024 budgeterade Gotland 65 kronor per capita till cykelinfrastruktur – långt under snittet för andra jämförbara mellanstora kommuner; 296 kronor. På Gotland arbetar i genomsnitt 2,9 tjänstepersoner per 100 000 invånare med cykelinfrastruktur – klart färre än i andra mellanstora kommuner, där snittet är

² Jämfört med 2010 års nivå.

fem. Det finns lokalt framtagna riktlinjer och strategier, men de behöver implementeras i större omfattning.

Flera steg i rätt riktning har tagits för att hantera och motverka den negativa utvecklingen av utsläppsökningen. Teknikförvaltningen har börjat tanka dieselfordon med HVO100, utökat antalet elbilar i regionens bilpool och ökat tillgången till elcyklar.

Under året blev Gotland medlem i Viable Cities, där hållbar mobilitet är huvudfokus. Det kan bli en avgörande kraft för att nå våra mål – om vi tar uppdraget på allvar, ser brådskan och förstår att det krävs genomgripande förändringar av hela transportsystemet.

Det finns ett positivt utvecklingsarbete inom kollektivtrafiken – och nu gäller det att vara uthållig med att ge kollektivtrafiken resurser för att fullfölja det.

3. KÄPPAR I HJULET FÖR FÖRNYELSEBAR ENERGIPRODUKTION

Den installerade kapaciteten för förnybar energiproduktion på eller runt Gotland ökade endast marginellt under 2024. Utvecklingstakten av solceller bromsade in och elproduktion från vindkraften fortsatte minska.

Bakgrunden till inbromsningen är dels att Försvarsmakten motsätter sig majoriteten av ansökningar att etablera sol- och vindkraftsproduktion, dels att bristen på kapacitet i det regionala elnätet försvårar nyanslutning. Se ovan om regeringens beslut.

Ett potentiellt lokalt hinder för förnyelsebar energi utgörs av den föreslagna översiktsplanens vilken dels kommer att minska antalet utpekade områden för vindkraftsproduktion dels försvåra för vindkraftsutbyggnad vid eventuella målkonflikter med natur- och kulturvärden. Ett tematiskt tillägg planeras att utarbetas för att särskilt hantera översiktsplanens utformning i relation till vindkraftsutbyggnad.

Gotland behöver säkerställa närliggande elproduktion för att kunna möta upp de framtida behoven. Både generellt men mycket kopplat till miljöomställningen av Heidelberg Materials CCS anläggning.

Svenska Kraftnät meddelade den 23 december att de köpt den kabel som skall anslutas till Gotland och vara i drift 2030.

Under året har dialog intensifierats med Försvarsmakten för att hitta lösningar för samexistens, både tekniskt och juridiskt. Länsstyrelsen på Gotland leder projektet FRAMAT som tillsammans med Försvarsmakten och Region Gotland söker lösningar på hur Gotland skall öka sin energi-resiliens och vara mindre beroende av importerad energi. Inom projektet görs en kartläggning 2025 där Försvarsmakten förväntas peka ut områden som är acceptabla för vindkraftsproduktion. Region Gotland stödjer projektet FÖNVIND som söker tekniska lösningar för att att Försvarsmakten kan nyttja vindkraftverk som resurser i sin verksamhet.

Det förs en kontinuerlig dialog mellan Region Gotland och Gotlands Elnät AB i syfte att skapa en ökad proaktivitet rörande anslutning av förnybar energiproduktion och ökad flexibilitet inom befintligt nätutrymme.

4. ÖKADE INSATSER KRÄVS FÖR ATT NÅ SAMTLIGA MILJÖMÅL I RUS

Inget av de tre effektmål som berör Gotlands miljöambitioner ser ut att nås med nuvarande utvecklingstakt och rådande förutsättningar. Möjligheterna att nå målen påverkas dessutom av i vilken grad världen lyckas bromsa den globala uppvärmningen.

Länsstyrelsen på Gotland gör i sin miljömålsuppföljning för 2024 fortfarande bedömningen att inget av de miljömål som kan kopplas till RUS:ens effektmål: **Säkrad tillgång till vatten av god kvalitet och kvantitet, Hållbara kretslopp** samt **Säkrad biologisk mångfald** är möjliga att nå till 2030.

Gotland har säsongsmässiga variationer i både grundvattennivåer och ytvattenflöden med en vattenförsörjning som är nederbördsberoende. När klimatet förändras och medeltemperaturen ökar får det földeffekter som inledningsvis kan vara svåra att särskilja från naturliga variationer. Att den pågående klimatförändringen kommer påverka både vattenförsörjning och biologisk mångfald står klart, exakt hur är däremot omöjligt att säga. Att möta utmaningarna i tid är viktigt.

Många utvecklingsaktörer agerar, men sammantaget behövs betydligt mer forskning och utvecklingsprojekt.

Olika former av cirkulära system skulle å andra sidan kunna bidra till minskade avfallsmängder och uttag av naturresurser och därmed minska vissa sektorers klimatpåverkande utsläpp på Gotland. Att ställa om konsumtion och produktion till cirkulära flöden går långsamt. Incitamenten i form av rådande ekonomiska modeller fortsätter över lag att gynna ett linjärt flöde. Som på många andra områden är möjligheten att lokalt nå målet Hållbara kretslopp starkt beroende av ekonomiska styrmedel på nationell nivå.

På Gotland finns många exempel på återbruk och delningsekonomi, men generellt är tidsandan i hög grad materialistisk, vilket gör samtiden svårtolkad. En positiv utveckling är dock att avfallsmängderna per person på Gotland gått ned de två senaste åren. Eftersom det sammanfaller med de senaste årens inflation, räntehöjningar och reallöneförsämringar ligger det nära till hands att misstänka ett samband till sparsamhet och ökat återbruk. Avfallsmängderna började dock minska redan under pandemin.

5. DRAMATISKT FÖRÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GOTLANDS KOMMUNIKATIONER TILL OMVÄRLDEN

Förändringar inom både flyg- och färjetrafiksidan påminner än en gång om att Region Gotland saknar rådighet över Gotlands viktigaste transportinfrastruktur – vägarna i luften och över havet.

Under 2024 ritades spelplanen för inrikesflyget om när BRA flyg aviserade att de från årsskiftet 2024/2025 slutar att flyga i egen regi. Gotland, som tidigare haft flygtrafik till och från Bromma, Arlanda, Göteborg och Malmö på årsbasis har från inledningen av 2025 enbart kontinuerlig flygtrafik med Arlanda.

På färjetrafiksidan tecknades i juli avtal för nästa trafikperiod. För staten blev det en bra affär med en kraftigt reducerad årlig kostnad men för resenärer och fraktköpare finns inga garantier för billiga biljetter. Det nya avtalet krav ställer en utsläppsreduktion på 30 procent under avtalsperioden. Frågan är om den ambitionen är tillräcklig för att understödja Gotlands energiomställning.

Uppföljningen av Gotlands Trafikförsörjningsprogram visar tydligt hur kollektivtrafiken bidrar till målen i den regionala utvecklingsstrategin. Hållbarhetsmålen främjas genom att all trafik drivs med fossilfria drivmedel. Programmet stödjer även social hållbarhet genom satsningar på barn och ungas resmöjligheter till skola, fritid och kultur, samt ambitionen att utveckla mobilitetshubbar och den anropstyrda trafiken för hela ön. Den geografiska tillgängligheten stärks genom ett nytt stadsbusslinjenät, restidsminskande åtgärder och satsningar på Regionbusstrafiken. Arbetet med tillgänglighetsanpassning av hållplatser pågår, men behöver ske i snabbare takt. Sammanfattningsvis visar uppföljningen att kollektivtrafiken är en central del i att nå målet om god tillgänglighet och hållbara kommunikationer.

GOTLAND EN NYTÄNKANDE TILLVÄXTREGION MED UTVECKLINGSKRAFT

Vårt Gotland 2040:

"På Gotland skapas tillväxt på ett balanserat sätt i nyttjandet av resurser. Företagsamheten är stark, näringslivet och universitetet blomstrar. Gotland är en mötesplats och här finns goda möjligheter att testa och förverkliga nya idéer. Samverkan, innovation och förnyelse ger företagen nya möjligheter och smarta välfärdstjänster utvecklas. Hela Gotland har en positiv utveckling och vi blir fler gotlänningar. Vi har bra förutsättningar för företagande, goda kommunikationer och boendemiljöer. Attraktionskraft, utbildning och matchning säkrar kompetensförsörjningen."

2024 var ett händelserikt år med utvecklingsinsatser och initiativ på många olika fronter. Det övergripande målet om en nytänkande och innovativ tillväxtregion spannar över ett brett område. Tre av de tolv effektmålen i den regionala utvecklingsstrategin är kopplade till detta område:

- God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet
- En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven.
- God tillgänglighet och hållbara kommunikationer.

Uppföljningen av målen kring företagsklimat, tillväxt och hållbara kommunikationer är inte alltid lika självklara som utsläppsmål eller folkhälsoundersökningar, och utgörs av en rad olika indikatorer.

Från utvecklingen under 2024 inom området hållbar tillväxt och ett växande näringsliv har vi valt följande fem punkter särskilt angelägna att lyfta:

1. Kompetensförsörjning och attraktionskraft som nyckel till Gotlands framtid
2. Partnerskap för innovation med Småland och Öarna för stärkt finansiering av regional utveckling
3. Ett gotländskt främjarsystem med nya konstellationer och systemövergripande arbetssätt
4. Hållbar destinations- och platsutveckling
5. Ett gott Företagsklimat är en grund för att behålla och attrahera företag till och på Gotland.

ÖVERGRIPANDE MÅL 2040

Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.

Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft

EFFEKT MÅL 2040

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

10. God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

11. En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven

12. God tillgänglighet och hållbara kommunikationer

1. KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH ATTRAKTIONSKRAFT SOM NYCKEL TILL GOTLANDS FRAMTID

Ett utbildningssystem som möter arbetsmarknads behov är avgörande – för kompetensförsörjning, innovationskraft och Gotlands attraktionskraft. Kompetensbristen på Gotland följer nationella trender men får särskild tyngd i en ö-region där varje rekrytering är avgörande för välfärd och tillväxt. Bristen gäller både yrkes- och högskoleutbildade, med särskilt stora behov inom vård, omsorg och pedagogik.

När Uppsala universitet förändrar delar av sitt utbud vid Campus Gotland utvecklar Lärcentrum i stället samarbeten med andra lärosäten för att täcka luckor. Ett aktuellt exempel är den efterfrågade socionombildningen i samarbete med Högskolan i Gävle. Samtidigt ger Region Gotlands analys av cementindustrins omställning vägledning kring framtida utbildningsbehov – från processingenjörer till hållbarhetspecialister.

För att långsiktigt stärka kompetensförsörjningen krävs ett fortsatt kraftfullt arbete med att stärka övergången mellan grund- och gymnasieskolan och förbättra genomströmningen inom den gymnasiala utbildningen. Varje fullföljd gymnasieexamen stärker både individens framtid och den regionala kompetensbasen. Här är tidiga stödsatser, studiemotiverande miljöer och en tydlig koppling mellan utbildning och arbetsliv avgörande.

Arbetsgivare spelar en central roll i att inte bara attrahera utan också behålla och utveckla kompetens,

genom att erbjuda intern karriärutveckling och främja livslångt lärande. Utbildningsnivån på Gotland ökar men könsbundna studie- och yrkesval består. Att bryta traditionella mönster, erbjuda praktik och synliggöra förebilder kan bredda rekryteringsbasen och frigöra kompetens som annars riskerar att gå förlorad.

Det finns behov av att undersöka hur digitalisering skulle kunna främja en vidgad arbetsmarknad och företagsutveckling på Gotland. Gotland behöver accelerera den digitala transformationen både inom offentlig och privat sektor för att vara en konkurrenskraftig och attraktiv arbetsmarknad.

Gotland är en av Sveriges mest jämställda näringslivsregioner, med starkt kvinnligt företagande och hög andel kvinnliga chefer. I Talent City Index 2024 rankas ön som näst mest attraktiva livsstilsregion – tack vare hög livskvalitet, kreativitet och trygghet. Men trots dessa styrkor uteblir befolkningstillväxten. Bostadsbrist, begränsad tillgång till service och arbete för medföljande försvårar inflyttning, samtidigt som sjunkande födslothal påverkar den framtida demografin.

För att möta framtidens behov måste Gotland stärka sitt varumärke med attraktiva erbjudanden om året-runt-boende, framtidssäkra jobb och en välfungerande samhällsservice. Det kräver en strategiskt långsiktig fokusering, resurser och ett datadrivet arbetssätt med kontinuerlig mätning och uppföljning som grund för gemensamma prioriteringar.

2. PARTNERSKAP FÖR INNOVATION MED SMÅLAND OCH ÖARNA FÖR STÄRKT FINANSIERING AV REGIONAL UTVECKLING

Framtida utmaningar i EUs finansieringssystem som i sin tur påverkar den nationella hanteringen kommer ställa andra krav på oss som vi behöver förbereda oss för, bland annat genom projektet Smart specialisering.

De kommande åren förväntas förändringar i finansieringssystemet för regional utveckling. Avtrappad global tillväxt, EU:s minskade konkurrenskraft gentemot Kina och USA, säkerhetspolitisk turbulens och ny ordning i handelspolitiken gör att utvecklingen av EU:s finansieringsinstrument inför kommande långtidsbudget förutspås ställa högre krav på medlemsländernas resultat av EU:s investeringar och fokus på större satsningar.

På nationell nivå kommer de regionala programkontoren försvinna efter 2027 och medel ska sannolikt sökas i nationell och europeisk konkurrens med över ettusen regioner. Kraven på kunskapshöjd, innovativ konkurrenskraft, internationalisering och storskalig kapacitet kommer öka samtidigt som lokala resurser blir allt viktigare för robust försörjningsförmåga. Nationellt pågår SVESAM-utredningen³ som eventuellt kan innebära sammanslagning av två för Gotlands utvecklingsfrågor centrala politikområden – regional utveckling och landsbygdspolitik. Effekter av och detaljerna i denna utveckling återstår att se men det är viktigt att Gotland liksom övriga regioner i Sverige förbereder en kursändring.

Gotlands och regionernas arbete för smart specialisering, partnerskap för regional innovation, behöver

³ Utredning för Sveriges sammanhållna utveckling

stärkas som verktyg för att små regioner ska kunna konkurrera om framtida regionala utvecklingsmedel. Det pågående samarbetet med Småland och öarna, (SMÖ) har fokus på att stärka kopplingarna till innovationshubbar på fastlandet och i andra EU-länder och öka samverkan med våra grannlän. Syftet är att stärka kapaciteten att söka medel från EU:s sektorsprogram, utveckla våra arbetssätt så att vi lånar kompetens från varandra och att därigenom stärka den gemensamma geografins innovationskapacitet.

Samarbetsprojektet smart specialisering har utarbetat fem utvecklingsagendor där SMÖ geografins särdrag, förutsättningar och innovationspotential identifierats. Gotlands förenade besöksnäring är samordnande organisation i samtliga fyra regioner för kunskapsområdet besöksnäring. Spetsområden och förutsättningar för ökad tillgång till kunskaps- och innovationssystem över geografiska gränser har gemensamt identifierats och viktiga områden är bland andra:

- gemensamma projektansökningar,
- kunskaper om framtidens digitaliseringsmiljöer,
- underlag för gemensamt innovationssystem för livsmedel, besöksnäring, digitalisering, industri samt skog och trä.
- Kunskapsstöd via regionernas Brysselkontor,
- samverkan med bland andra RISE⁴, Chalmers och Linnéuniversitetet,
- samverkan mellan regionala Science Parks,
- nätverk och kunskap för tjänstepersoner i regionernas utvecklingsförvaltningar.

Utvecklingsagendorna ska i nästa steg forma några spetsiga excellensområden där samverkan mellan det offentliga, näringsliv och akademi kommer att stärka den gemensamma geografins konkurrens- och attraktionskraft. Samarbetet verkar för att nå målen Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft och Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

3. ETT GOTLÄNDSKT FRÄMJARSYSTEM MED NYA KONSTELLATIONER OCH SYSTEMÖVERGRIPANDE ARBETSSÄTT

Sveriges mindre regioner behöver i stor grad utveckla strategisk och operativ samverkansförmåga, samordna beslutsprocesser, effektivt samutnyttja resurser och arbeta med gemensamma erbjudanden. Detta innebär krav på ökad systematisk samordning aktörer emellan och tydligare regionala prioriteringar avseende resurstilldelning.

Det företags- och utvecklingsfrämjande systemet står inför utmaningar i ett alltmer centraliserat och internationellt utvecklingssystem där lokal innovations- och konkurrenskraft ändå ska stå i centrum. Därutöver tillkommer en svår samhällsekonomisk situation, en i regional jämförelse liten population med många små tjänsteföretag, få stora industrier och låg digitaliseringsgrad.

Flera av Gotlands strategier och strategiskt viktiga projekt leds av styrgrupper sammansatta av intressenter inom Quadruple-helix⁵, vilket också möjliggjort ett vidare relationsbyggande och delande av kunskaper. Gotlands litenhet är i detta fall en styrka genom

att aktörer har nära till varandra och det gör det lättare att verka i utvecklingskedjor och att bygga innovativa relationer.

Region Gotlands projektkontor och förvaltningsövergripande interna bidragsbyrå har på olika sätt främjat nya samarbeten och medverkat till fusioner av utvecklingsidéer mellan aktörer. Detta är viktigt för att kunna prioritera och på sikt öka konkurrenskraften i större projektkonstellationer med regioner i Europa. Även främjarsystemets samverkan med lokomotivföretag har ökat, bland andra med Science Park Gotlands projekt Node, ett annat exempel inom de gröna näringarna är partnerkonstellationen i Matbyrån Gotland AB som arbetar med utveckling och innovation med lokomotivföretag såsom Protos AB och Coop Gotland. Nya projektsamarbeten mellan Gotlands förenade besöksnäring, Matbyrån och Science Park samt fortsatta projekt som drivs av Tillväxt Gotland och Gotlands förenade besöksnäring som Sustainable Plejs är tydliga resultat av ökad samverkan.

⁴ Research Institutes of Sweden.

⁵ Forskningssamarbete mellan aktörer från akademien, näringslivet, civilsamhället och offentlig sektor.

4. HÅLLBAR DESTINATIONS- OCH PLATSUTVECKLING

För att vara konkurrenskraftig och attraktiv som destination både för besök och inflyttning behöver Gotland i större utsträckning växla upp ett hållbart destinationsutvecklingsarbete. En del i utvecklingen ska vara ett ökat fokus på platsutveckling, evenemang och besöksnäringens bidrag till samhällsutveckling och inflyttning.

Gotlands destinationsarbete har inte sedan 2018 när det kommunala destinationsbolaget Inspiration Gotland lades ner, varit samlat under en tydlig organisation som har haft det regionala eller kommunala uppdraget att leda destinationsutvecklingsarbetet. I nuläget är arbetet uppdelat mellan flera aktörer där Region Gotland genom regionstyrelseförvaltningen, Gotlands Förenade Besöksnäring samt färjetransportören Destination Gotland är de mest centrala aktörerna. Trots omfattande samarbete mellan parterna

råder det otydlighet kring uppdrag, roller och ansvar. Detta skapar glapp, ineffektivitet och otydlighet såväl mellan aktörer på Gotland, externt gentemot olika samverkansaktörer på nationell och internationell nivå men också ut mot marknaden.

Sedan årsskiftet 2024/25 har en utredning med uppdrag att komma med förslag om hur ett utvecklat destinationsarbete ska organiseras för stärkt attraktionskraft, platsutveckling, kommunikation och samordning för att effektivt nå målen i besöksnäringstrategin samt ta oss till målet att bli fler boende på Gotland. Utredningen ska även belysa hur arbetet med evenemang ska organiseras och vilken infrastruktur och service som behövs för en turistisk plats som Gotland. Utredningen är ett viktigt led i att skapa förutsättningar för de företag och organisationer som verkar inom destinations- och platsutvecklingssammanhang på Gotland

5. ETT GOTT FÖRETAGSKLIMAT ÄR EN GRUND FÖR ATT BEHÅLLA OCH ATTRAHERA FÖRETAG TILL OCH PÅ GOTLAND

Både Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Svenskt näringsliv gör årligen undersökningar om företagsklimatet. Gotlands resultat har förbättrats något men är fortsatt dåligt.

Under året har ett intensivt arbete genomförts inom Region Gotland med att förstå orsaker till de låga rankingar som uttrycks via Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Svenskt Näringslivs mätningar av företagsklimatet på Gotland då resultaten varit låga i många år. Arbetet har handlat om analyser av rankingresultat, företagsbesök, workshop med Svenskt Näringsliv och utveckling av kommunikation om företagsklimatet. I 2025 års mätningar förbättrade Gotland sin position något i SKRs undersökning. Upphandlingsområdet nådde upp till riksnittet.

I Svenskt Näringslivs undersökning är resultatet oförändrat lågt. Region Gotland har tydligt prioriterat arbete både internt och i externa kontakter för att förbättra Gotlands rankingposition avseende företagsklimatet. Mätningarna om företagsklimatet är viktiga men kanske är det ännu viktigare hur vi, gotländska aktörer tillsammans kommunicerar hur det är att bo, verka och leva på Gotland. Om Gotland vill attrahera fler företag både till befintliga branscher och för att öka etableringar inom t.ex. digital och AI baserad tjänsteutveckling så behöver Region Gotland tillsammans med näringslivet vidareutveckla företagsklimatet och bilden av vad Gotland har att erbjuda som plats.

